

KALANDUSKODA

TALLINN, PÄRNU MNT. 10. POSTK. 156. TEL. 478-48

LENDLEHT NR. 1

Kalanduskoda annab välja käesoleva lend lehe tasuta levitamiseks meie hülgeküttide hulgas sihiga juhtida hülgekütte parema headusega toor naha töötlemisele.

Meie nahatöösturid on alaliselt rõhutanud hüljeste toornahkade halba kvaliteeti, mis otseselt tingitud konserveeritud toornahkade kohta käivate nõuete mitteteadmistest.

A. Määr.

Sekretär-eriteadlane.

Tallinnas, 27. II 1937.

HÜLGENAHKADE KONSERVEERIMINE

Hülge ja hülgepoegade — nottide — nahad moodustavad hülgeküttidekalurite hooaja-sissetulekus märgatava osa.

Sagedasti nahkade mittehoolikas ja asjatundmatu käsitsemine vähendab nende väärtust. Esimesed naharikked lõigete näol tekivad nülgimisel. Iga lõige vähendab naha väärtust. Nülgimisel peab veel selle eest hoolitsema, et liha naha külge ei jääks, — lihaga nahad kuivavad ja soolduvad aeglaselt.

Hülge kütimisest kuni naha saabumiseni ümbertöötaja kätte on küllalt pikk ajavahemik. Selle aja vältel halvasti konserveeritud nahad võivad rikneda.

Hülge- ja notinahad turustatakse kas soolatult või kuivatatult. Kindlasti tuleb eelistada soolamist.

Hülgenahad on rasvased, mistõttu kuivavad aeglaselt. Aeglasel kuivamisel võivad tekkida mädanemisenähted, mille üheks tunnuseks on karvalahtimine; peale selle nahk läheb pudedaks; võivad koguni mädanemisaugud tekkida. Sagedasti kuivatatakse liiga sooja ruumis (rehetares, saunas või palava ahju läheduses). Kõrge temperatuuri juures muutub nahk üleni või kohati hapraks ja teda ei ole võimalik pehmeks parkida. Kuivatatud nahkadesse tekivad koid, eriti suvisel ajal. Kui tingimata tahetakse nahka kuivatada, siis tuleb seda teha kohas, kus on küllaldane õhuvahetus. Nahk peab seejuures hästi välja venitatud olema; muidu võivad kortsude kohtadel tekkida mädanemisenähted.

Karusnaha tööstused ei soovi kuivatatud nahku, sest neid tuleb enne ümbertöötamist kaua leotada, mis kestab vahel 7—8 päeva; selle aja vältel peab parkal väga hoolega jälgima, et ei tekiks mädanemist. Neil põhjusil karusnahkade ümbertöötajad eelistavad soolatud nahku.

Soolatud nahad on ainult siis head, kui soolamine on olnud korralik. Soolamist toimetatakse järgmiselt. Kui soolatakse korraga hulk nahku, siis asetatakse nahk laudadest alusele, venitatakse kõik kortsud välja ja ääred sirgeks. Keskelt tehakse alus natuse ülespoole kumer. Naha lihapoolne külg on ülalpool; sellele raputatakse ühtlane kiht soola peale nii, et kae-

tud on kõik kohad. Soola hulk on vähemalt $\frac{1}{4}$ naha raskusest; parem on alati enam soola võtta, sest üleliigne sool ei tee kahju.

Esimese naha peale asetatakse teine nahk, lihapool ülespoole, sellega toimitakse samuti nagu esimesega. Ei ole otstarbekohane asetada nahku lihapool lihapoole peale, nõnda võib naha mõni koht soolast puutumata jääda.

Kui nahad on niimoodi ühte hunnikusse laotud, lastakse nad seista kuni kaks nädalat. Selle aja vältel sool lahustub naha sees leiduvas vees; ühtlasi hulk vett imbub nahkadest välja, mis valgub hunnikust kõrvale. Et soolvesi hästi välja voolaks, on alus tarvis keskpäigast ülespoole natuke kumer teha. Soola peab nahkade peale raputatama nii palju, et ta mitte kõik ära ei lahustuks; sel eeldusel imuvad nahad küllastatud soolalahusega läbi.

Kui nahad on sooldunud, siis tuleb nad müügi- ja saatevalmis pakkida. Pakkida võib kastidesse või tünnidesse 10—12 naha kaupa. Pakkimise ajal tuleb nahkadele veel soola lihaküljele raputada, kuid märksa vähem kui alguses. Märgin veel kord, et üleliigne sool ei tee viga, vaid kindlustab nahkade väärtuse ja kauaaegse püsivuse.

Pakkimisel on tarvilik, et karvapool oleks sissepoole pööratud ega puutuks kokku kasti- või tünniseintega; teisiti pakkides võib transporteerimisel karv maha kuluda. Võib ka nahku lahtiselt pakki köita, kuid sel juhul peab nad nii kokku pandama, et lihakülg jääb väljapoole; muidu võivad karvad vedamisel rikutud saada. Kui on tarvis soolata üksikut nahka, siis tuleb naha lihapoolele sool peale raputada ja hästi nahasse hõõruda. Nahk pööratakse kahekorra, lihapool lihapoole vastu, ja keeratakse rulli. Üksiknaha juures tuleb mõne päeva pärast nahk lahti võtta ja soola uuesti naha peale hõõruda. Kui seegi sool on lahustunud, siis tuleb uuesti soola peale panna. Naha kokkupööramisel võib tekkida hädaoht, et pööramisel mõni koht saab vähe soola. Läbisoidunud nahk tuleb kokku rullida karvad sissepoole.

Soolamisel tuleb tähele panna, et nahkadele ei jääks lihatükke. Liha tuleb nahkadelt ettevaatlikult eemaldada. Lihaga kohad on paksemad ja nendes kohtades sool ei imbu küllaldaselt läbi.

Soolatud nahku tuleb hoida jahedas ja kuivas ruumis. Eriti tuleb neid hoida vee eest, nagu vihmavesi, vesi lekkivas paadis jne. Vesi uhub soola välja ja nahad võivad mädanema minna.

Soolamiseks tarvitatakse keskmise jämedusega soola, nn. jämedus nr. 2. Korralikult soolatud nahad võivad laos seista tegelikult määramata aja.

Mag. chem. A. Sossi.